

Sygn. akt V CSK 524/17

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku M. G.
przy uczestnictwie D. G.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 11 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w B.
z dnia 28 marca 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1) oddała skargę kasacyjną,**
- 2) nie obciąża wnioskodawczyni kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 marca 2017 r. Sąd Okręgowy w B. oddalił apelację wnioskodawczyni M. G. od postanowienia Sądu Rejonowego w C. z dnia 28 października 2016 r., którym dokonano podziału majątku małżeńskiego wnioskodawczyni i uczestnika D. G.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła w całości skargą kasacyjną wnioskodawczyni. Zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, t.j. art. 212 § 3 k.c., a także naruszenie prawa procesowego t.j. art. 378 § 1, art. 227 w zw.

z art. 278 § 1 w zw. z art. 380 w zw. z art. 13 § 2 oraz art. 686 w zw. z art. 567 § 3 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., 626⁸ § 1 i 2 k.p.c. Opierając się na tych podstawach skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest zasadna.

Kluczowe zarzuty naruszenia prawa procesowego i materialnego zawarte w skardze kasacyjnej wnioskodawczyni sprowadzają się do niezasądzenia z urzędu na rzecz skarżącej odsetek kapitałowych obok odsetek ustawowych za opóźnienie w sytuacji rozłożenia należnych jej spłat na dziesięć lat (120 miesięcznych rat). W ocenie skarżącej z art. 212 § 3 k.c. wynikał obowiązek sądu do zasądzenia z urzędu od uczestnika postępowania odsetek kapitałowych (ustawowych), a nie tylko odsetek ustawowych na wypadek opóźnienia w płatności poszczególnych rat. Dla uzasadnienia swojego poglądu skarżąca odwołała się do uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r., III CZP 80/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 20. Pogląd ten jest jednak niezasadny.

Wedle art. 212 § 3 k.c. jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych. Z powoływanego już uzasadnienia uchwały w sprawie III CZP 80/03 wynika, że odsetki wskazane w art. 212 § 3 k.c. mogą mieć mieszany charakter, tzn. mogą być odsetkami kapitałowymi (kredytowymi), oraz odsetkami za opóźnienie, przysługującymi w wypadku uchybienia terminowi dokonania dopłaty lub spłaty. Jak wskazał Sąd Najwyższy przyjęcie mieszanego charakteru odsetek nie wyłącza jednak obowiązku orzekania o nich przez sąd z urzędu na podstawie art. 212 § 3 k.c. tylko w odniesieniu do odsetek kapitałowych, w związku z czym orzekanie o odsetkach nie mających takiego charakteru byłoby jedynie uprawnieniem, a nie obowiązkiem sądu.

Powyższa wypowiedź nie może być interpretowana jako bezwarunkowy obowiązek sądu do zasądzania w każdym przypadku odsetek kapitałowych w sytuacji, gdy dochodzi do rozłożenia spłat (lub dopłat) na raty. W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że artykuł 212 § 3 k.c. uprawnia sąd do wydania takiego orzeczenia w określonych okolicznościach (por. m.in. postanowienia SN z 6 listopada 2002 r., III CKN 1372/00, nie publ., z 8 marca 2004 r., III CK 455/02, nie publ.). Wskazano bowiem, że wykładnia art. 212 § 3 k.c. nie wyklucza poglądu, że w ramach prawidłowego jego stosowania sąd, jeżeli okoliczności sprawy za tym przemawiają, może zasądzić dopłatę lub spłatę bez odsetek. Kwestia ta powinna być zatem oceniana przez pryzmat okoliczności sprawy. Jak trafnie wyjaśnił to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 13 czerwca 1984 r. (III CZP 21/84, OSNCP 1984, nr 12, poz. 221) orzeczenie w tym przedmiocie powinno uwzględniać okoliczności konkretnej sprawy. Nie może ono pozostawać w oderwaniu od wielkości i rodzaju masy majątkowej stanowiącej przedmiot rozstrzygnięcia oraz całej treści orzeczenia zawierającego rozliczenie uprawnionych i zobowiązanych do uiszczenia spłat (dopłat). Rozwiązania legislacyjne właściwe dla określonego rodzaju postępowania i cel mających zastosowanie w tym postępowaniu przepisów materialnoprawnych, których realizację ma zapewnić ferowane orzeczenie, odnoszą się także do orzekania o odsetkach. Podkreślana różnorodność sytuacji wynika z charakteru oraz właściwości samego przedmiotu objętego orzeczeniem działowym (gospodarstwo rolne, dział specjalny, warsztat rzemieślniczy, lokal lub dom mieszkalny, ruchomości itp.). Związana z tym jest możliwość i wysokość czerpania pożytków, a także innych przychodów, a z drugiej strony - konieczność ponoszenia ciężarów i wydatków związanych z tą rzeczą.

W okolicznościach sprawy konieczne jest podkreślenie, że tylko niewielka część kwoty zasądzonej spłaty na rzecz wnioskodawczyni stanowi spłatę w rozumieniu art. 212 § 3 k.c. Z ustaleń Sądu II instancji wynika, że wartość majątku wynosi 252 379 zł, na którą składają się kwota 14 660 zł stanowiąca wartość ruchomości należących do majątku wspólnego i kwota 237 719 zł stanowiąca wartość nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika. Wartość udziału każdego z małżonków w majątku wspólnym wynosi 126 189, 50 zł, co Sąd pomniejszył o wartość spłaconych przez pozwanego

długów w kwocie 25 652,16 zł. Ostatecznie różnica 100 537,34 zł stanowi kwotę należną wnioskodawczyni.

Jak wynika z art. 212 § 3 k.c., który znajduje zastosowanie do podziału majątku małżeńskiego (w zw. z art. 46 k.r.o. w zw. z art. 1035 k.c.) spłaty są zasądzone w przypadku przyznania niepodzielnego składnika majątkowego jednemu z uczestników. Spłaty nie mogą zaś dotyczyć roszczeń o nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty małżonka, o których mowa w art. 45 § 1 k.r.o., gdyż one mają zawsze charakter podzielny. Roszczenie o zwrot nakładów poniesionych z majątku wspólnego na majątek osobisty, o którym sąd orzeka z urzędu nie stanowi zatem takiego składnika majątku wspólnego, który wymagałby uzupełnienia spłatami, gdyż podlega ono zasądzeniu w ramach orzeczenia działowego.

W okolicznościach sprawy powoduje to, że z łącznie zasądzonej sumy 100 537,34 zł tylko nieznaczna część (nieco ponad 7000 zł) stanowi spłatę wynikającą z faktu przyznania wszystkich ruchomości należących do majątku wspólnego na wyłączną własności uczestnika postępowania.

Skarżącej uchodzi także z pola widzenia, że Sąd drugiej instancji dokonał prawidłowej oceny samej zasadności rozłożenia zasądzzonego świadczenia na raty. Wbrew twierdzeniom skarżącej Sąd wziął pod uwagę nie tylko interes dłużnika ale także wierzycielki. Nakłady, które zostały zasądzone od uczestnika zostały dokonane na nieruchomości, na której w tej chwili zamieszkuje wraz z małoletnimi dziećmi podchodzącymi ze związku z wnioskodawczynią. Nie byłby on zaś w stanie, ze względu na swe dochody i hipoteczne obciążanie nieruchomości, uiszczać wyższych kwot niż zasądzone raty w wysokości około 800 zł miesięcznie bez uszczerbku dla utrzymania siebie i rodziny. Skarżąca, jak ocenił Sąd drugiej instancji, ma zaś zapewnione warunki mieszkaniowe i miesięczna kwota stanowić powinna dla niej istotne wsparcie finansowe.

Niezasadny okazał się także zarzut naruszenia art. 227 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w związku z nieuwzględnieniem zarzutu apelacji, o zmianę postanowienia o odmowie dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego. Sąd Okręgowy trafnie zauważył, że do oddalenia wniosku doszło na podstawie art. 217 § 3 k.p.c.

a skarżąca nie zarzuciła uchybienia tego przepisu w apelacji. Tym bardziej skarżąca nie może powoływać się na to rozstrzygnięcie w skardze kasacyjnej skoro nie poddała go uprzednio kontroli sądu apelacyjnego. Ponadto ze skargi wynika, że skarżąca upatruje potrzeby przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego jedynie w tym, aby dokonano wyceny pewnych dodatkowych nakładów nieuwzględnionych w opinii biegłego. Skarżąca mogła taką potrzebę zgłaszać w terminie wyznaczonym do zgłaszania zastrzeżeń do opinii, tym bardziej, że w sprawie była sporządzana opinia uzupełniająca.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. postanowił odstąpić od obciążenia skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.

aj